

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КРИВОРІЗЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ»

ІНСТРУКЦІЯ № 6-В
з охорони праці для викладача хімії

1. Загальні вимоги безпеки

1.1. Інструкція з охорони праці для викладача хімії розроблена відповідно до Закону України «Про охорону праці» (Постанова ВР України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ) в редакції від 20.01.2018р, на основі «Положення про розробку інструкцій з охорони праці», затвердженого Наказом Комітету по нагляду за охороною праці Міністерства праці та соціальної політики України від 29 січня 1998 року № 9 в редакції від 30 березня 2017 року, з урахуванням «Державних санітарних правил і норм влаштування, та організації навчально-виховного процесу» ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджених постановою Головного санітарного лікаря України від 14.08.2001 р. № 63 і погоджених Міністерством освіти і науки України від 05.06.2001 р., відповідно до Наказу Міністерства надзвичайних ситуацій України від 16.07.2012 №992 «Про затвердження Правил безпеки під час проведення навчально-виховного процесу в кабінетах (лабораторіях) фізики та хімії», що зареєстрований у Міністерстві юстиції України 3 серпня 2012 року за № 1332/21644.1.2. Дана інструкція складена в цілях регулювання безпечного, з точки зору охорони праці, порядку дій викладача хімії перед початком, під час та по закінченню роботи, а також при виникненні аварійних.

1.3. Дана інструкція з охорони праці поширюється на викладачів хімії. Робочим місцем викладача хімії є навчальний кабінет та лаборантська, які обладнані штучним освітленням, витяжною шафою, водопроводом, каналізацією, рукомийником та необхідними меблями, хімічним обладнанням та посудом, хімічними реактивами, навчально-методичними посібниками, технічними засобами навчання.

1.4. До виконання обов'язків викладача хімії допускаються особи, які досягли 18 років, що мають відповідну викладачівську освіту, пройшли обов'язковий медичний огляд, вступний і первинний інструктажі з охорони праці, електробезпеки та пожежної безпеки.

1.5. Викладач хімії повинен знати і дотримуватися даної інструкції з охорони праці, інших інструкцій з охорони праці для кабінету хімії, інструкції з пожежної безпеки в кабінеті хімії.

1.6. Викладач хімії з метою дотримання вимог охорони праці повинен:

- впевнено знати і належним чином виконувати свої посадові обов'язки, інструкції з охорони праці, охорони життя і здоров'я студентів;
- забезпечувати режим дотримання норм і правил з охорони праці під час організації навчання студентів;
- мати чітке уявлення про небезпечні і шкідливі фактори, пов'язані з виконанням робіт і знати основні способи захисту від їх впливу;
- пройти вступний інструктаж і первинний інструктаж на робочому місці з охорони праці;
- керуватися в роботі правилами внутрішнього трудового розпорядку навчального закладу;
- дотримуватися режиму праці та відпочинку, який визначається графіком роботи;
- дбати про особисту безпеку і особисте здоров'я, а також про безпеку студентів у процесі виконання роботи або під час знаходження на території коледжу;
- дотримуватися правил особистої гігієни;
- при пересуванні по території і в приміщеннях користуватися тільки встановленими

проходами;

- знати вимоги електро- і пожежобезпеки і вміти користуватися засобами пожежогасіння;
- вміти надавати домедичну допомогу потерпілому;
- виконувати режими праці та відпочинку, встановлені в закладі;
- оперативно повідомляти заступника директора з адміністративно-господарської частини про всі несправності використовуваного обладнання, виявлених в процесі роботи, директору коледжу - про ситуацію, що загрожує життю і здоров'ю людей, про кожен нещасний випадок або про погіршення свого здоров'я;
- знати номери телефонів виклику екстрених служб (пожежної охорони, швидкої медичної допомоги і т. д.).

1.7. Основні небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що можуть впливати на викладача хімії:

- недостатнє освітлення робочої зони;
- зорове стомлення при тривалій роботі з документами, зошитами;
- ураження електричним струмом при дотику до струмоведучих частин електрообладнання та електроприладів з порушеною ізоляцією;
- опіки при роботі з нагрівальними приладами;
- підвищена психо-емоційна напруга;
- значне голосове навантаження;
- статичне навантаження при незначному загальному м'язовому руховому навантаженні;
- пожежонебезпека;
- висока щільність епідемічних контактів;
- травми і падіння внаслідок пустощів студентів;
- падіння на слизькій підлозі;
- токсична та подразнююча дія хімічних реактивів;
- фізичне травмування (хімічні та термічні опіки, поранення).

1.8. Не допускається проведення в кабінеті хімії занять з інших предметів.

1.9. Під час проведення на заняттях лабораторних робіт з демонстрацією дослідів, викладач хімії повинен знаходитися в кабінеті у білому халаті і взутті без високих підборів.

1.10. Викладач зобов'язаний дотримуватися протипожежного режиму у освітній установі, правил пожежної безпеки, знати місця розташування первинних засобів пожежогасіння, а також порядок дій при виникненні пожежі або іншої НС, напрямку евакуації, вміти користуватися первинними засобами пожежогасіння.

1.11. Не допускається виконувати роботу, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних речовин, психотропних, токсичних або інших одурманюючих речовин, а також розпивати спиртні напої, вживати наркотичні засоби, психотропні, токсичні чи інші одурманюючі речовини на робочому місці або на території коледжу.

1.12. Викладач повинен пройти навчання і мати навички надання першої домедичної допомоги постраждалим.

1.13. Викладач хімії, який допустив невиконання чи порушення цієї *інструкції з охорони праці для викладача хімії*, притягується до дисциплінарної відповідальності згідно зі Статутом, Правилами внутрішнього трудового розпорядку, чинним законодавством України і, при необхідності, проходить позачергову перевірку знань встановлених норм і правил охорони праці.

2. Вимоги безпеки перед початком роботи викладача хімії

2.1. Перед початком роботи викладачу хімії необхідно включити повністю освітлення в кабінеті хімії і переконатися в справній роботі всіх світильників. Найменша освітленість робочого місця повинна становити: при люмінесцентних лампах – не менш 300 лк (20 Вт/м²).

2.2. Перевірити справність електрообладнання кабінету хімії: світильники повинні бути надійно підвішені до стелі, мати світлорозсіюючу арматуру; комутаційні коробки повинні бути закриті кришками, корпус та кришки вимикачів та розеток повинні бути без тріщин, сколів, оголених контактів.

2.3. Прослідкувати, щоб поруч з електричними розетками знаходились попереджувальні знаки.

2.4. При помічених несправностях в електромережі, виходу з ладу електролампи чи запобіжника, викладач хімії повинен повідомити електрика або відповідального за електрогосподарство закладу освіти.

2.5. Перевірити заземлення технічних засобів навчання (комп'ютера, мультимедійного проектора, проекційного екрана та інтерактивної дошки) та інших електричних приладів.

2.6. Перевірити роботу вентиляційної системи, водопровідної та каналізаційної систем.

2.7. Перевірити наявність та цілісність захисних засобів радіаторів та трубопроводів опалювальної, каналізаційної та водопровідної систем.

2.8. Перевірити справність витяжної шафи в кабінеті хімії. Витяжну шафу слід ввімкнути не пізніше 15 хвилин до початку роботи в ній.

2.9. Перевірити санітарний стан кабінету хімії і провітрити його. Вікна у відкритому положенні фіксувати гачками, а фрамуги повинні мати обмежувачі. Провітрювання слід закінчити за 30 хв до приходу студентів. Переконайтеся, у тому що температура повітря в кабінеті відповідає вимогам санітарних правил і становить 17-20 °С.

2.10. Переконайтеся в безпеці робочого місця, перевірити на стійкість і справність меблі, переконайтеся в стійкості згрупованих документів, а також перевірити наявність у необхідній кількості та справність канцелярського приладдя.

2.11. Перевірити наявність і придатність до використання спецодягу та засобів індивідуального захисту (халат, гумові рукавиці, захисні окуляри).

2.12. Перевірити справність робочих місць студентів та їх готовність для проведення заняття.

2.13. Перевірити наявність у кабінеті хімії аптечки для надання домедичної допомоги та інформацію про номер телефону і місцезнаходження найближчого медичного закладу.

2.14. Перевірити наявність та термін придатності вогнегасників. При необхідності здати вогнегасники з простроченим терміном використання відповідальній особі і замінити на нові. Перевірити наявність піску із совком, вогнетривкого покривала для швидкого гасіння загоряння.

2.15. Перевірити наявність в кабінеті хімії план-схеми евакуації на випадок пожежі та інструкції щодо заходів пожежної безпеки.

2.16. Перевірити наявність необхідного обладнання, хімічних реактивів для проведення лабораторно-практичних робіт.

2.17. Підготувати необхідні до заняття матеріали, лабораторне обладнання та прилади.

2.18. Приміщення кабінету хімії використовується тільки для проведення уроків хімії.

2.19. При виявленні пошкодження приладів і обладнання, викладач хімії зобов'язаний терміново доповісти відповідальному з охорони праці, заступнику директора з АГД, а при його відсутності - черговому адміністратору.

2.20. Не слід приступати до роботи, якщо виявлені невідповідності робочих місць викладача хімії або студентів встановленим в даному розділі вимогам, а також при неможливості здійснити зазначені вище підготовчі до роботи дії.

3. Вимоги безпеки під час роботи викладача хімії

3.1. При проведенні заняття хімії необхідно підтримувати дисципліну і порядок, уважно стежити за тим, щоб студенти дотримувалися всіх вказівок викладача хімії, забезпечити безпечне проведення навчального процесу.

3.2. Впродовж роботи необхідно тримати своє робоче місце в чистоті і порядку, дотримуватись санітарно-гігієнічних норм і правил особистої гігієни. Не захарашувати своє робоче місце і проходи до нього, контролювати вільність проходів між рядами студентів та евакуаційних виходів з навчального кабінету.

3.3. Видати студентам, при необхідності, спеціальний одяг (халати), засоби захисту (окуляри, рукавички).

3.4. Перед початком кожної лабораторної роботи, викладач хімії повинен на початку заняття провести студентам інструктаж з безпеки і зафіксувати його проведення в спеціальному журналі.

3.5. Контролювати правильне виконання студентами вимог інструкцій з безпеки життєдіяльності.

3.6. Під час заняття викладачу хімії забороняється користуватися мобільним телефоном, відволікатись на розмови з іншими працівниками або батьками студентів, залишати студентів у навчальному кабінеті хімії без нагляду і контролю.

3.7. Необхідно стежити за дотриманням студентами в кабінеті хімії правил безпеки, санітарно-гігієнічних норм і правил особистої гігієни, при необхідності робити зауваження студентам.

3.8. Стежити за дотриманням студентами дисципліни на своїх робочих місцях, контролювати, щоб студенти не використовували в експерименті сторонні предмети, а також не приймали їжу і напої в кабінеті хімії.

3.9. Не допускати присутності сторонніх осіб в кабінеті хімії або лаборантській під час заняття.

3.10. Не допускати застосування несправного електричного освітлення, не робочого персонального комп'ютера, принтера, ксерокса, іншого електричного обладнання, що знаходиться в кабінеті хімії.

3.11. При роботі необхідно дотримуватися наступних заходів безпеки від ураження електричним струмом:

- не торкатися до відкритих і негороджених струмоведучих частин електроприладів, комп'ютерного обладнання та оргтехніки, до оголених або з пошкодженою ізоляцією проводів;

- не включати в електромережу і не відключати прилади мокрими і вологими руками;
- дотримуватися послідовності включення і виключення приладів, не порушувати технологічні процеси;
- не залишати включені в електромережу прилади без нагляду, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не пересувати включені в електричну мережу прилади, включаючи ТЗН, персональний комп'ютер та іншу оргтехніку;
- не складати на електроприлади папір, речі та інші предмети;
- не проводити вимикання пристроїв ривком за шнур живлення;
- не намагатися виконати ремонт включеного в мережу електрообладнання;
- не згинати і не затискувати електричні з'єднувальні кабелі, дроти (шнури).

3.12. Хімічні експерименти необхідно проводити в тих умовах і порядку, з такими кількостями й концентраціями речовин і приладами, які зазначені в інструкції до їх проведення.

3.13. Усі експерименти, призначені для проведення студентами, повинні бути попередньо виконані викладачем. Хімічні реактиви для експериментів видаються студентам у кількостях, необхідних для їх проведення.

3.14. Не дозволяється залишати без нагляду запалені спиртівки, увімкнені електронагрівальні прилади, після закінчення роботи треба негайно вимкнути електроприлади та перекрити водопровідні крани.

3.15. Експерименти, що супроводжуються виділенням шкідливих газів і пари, треба проводити лише у справній витяжній шафі зі справною діючою вентиляцією. Установлені у витяжній шафі прилади, у яких проводять експерименти з легкозаймистими або вибухонебезпечними речовинами, необхідно огородити з боку стулок шафи захисним екраном.

3.16. Під час роботи з кислотами і лугами слід дотримуватися наступних вимог:

- концентровані кислоти, а також аміак необхідно обережно розливати під витяжкою, щоб запобігти травмам;
- для одержання розчинів із концентрованих кислот необхідно лити кислоту у воду, а не навпаки, постійно перемішуючи;
- щоб уникнути опіків порожнини рота, а також отруєння забороняється набирати розчини кислот, лугів та інших агресивних рідин у піпетку ротом. Для засмоктування цих речовин потрібно користуватися піпетками з різними пастками або гумовою грушею;
- під час всіх операцій з кислотами і лугами треба обов'язково застосовувати засоби індивідуального захисту: халат, гумові рукавиці, захисні окуляри, щитки, екрани;
- відпрацьовані кислоти і луги слід збирати в спеціально призначений посуд окремо і зливати в каналізацію тільки після нейтралізації;
- розлиті кислоти або луги необхідно негайно засипати піском, нейтралізувати і після цього прибрати.

3.17. Під час роботи з органічними розчинниками слід бути особливо обережним:

- роботу виконувати обов'язково у витяжній шафі з діючою вентиляцією.
- прилад, у якому демонструють дослід, пов'язаний з небезпекою вибуху, повинен бути захищений екраном із органічного скла. Викладач, який проводить експеримент, захищає очі окулярами або маскою з козирком;
- перед початком роботи з легкозаймистими розчинниками всі пальники, що є у витяжній шафі, де виконується дослід, треба загасити, а електричні нагрівачі вимкнути;
- роботу, пов'язану з небезпекою загоряння, спалаху або вибуху, треба виконувати стоячи;
- нагрівання і перегонку легкозаймистих і горючих органічних розчинників дозволяється виконувати лише на водяній або паровій бані, використовуючи електричні нагрівачі;
- не дозволяється виливати в каналізацію органічні розчинники.

3.18. Під час роботи зі скляними приладами необхідно використовувати скляний посуд без тріщин; не допускати різких змін температури і механічних ударів.

3.19. З метою уникнення опіку при нагріванні хімічних речовин у пробірці або колбі не дозволяється тримати пробірку чи колбу руками, їх треба закріплювати в тримачі для пробірок або в лапці штатива (зжим повинен бути біля отвору пробірки).

3.20. Вимоги до зберігання хімічних реактивів:

- основні (запасні) кількості хімічних речовин слід зберігати у спеціальному ізольованому приміщенні за межами кабінету хімії;
- хімічні реактиви зберігають у приміщенні лаборантської (препараторської) відповідно до строку та умов зберігання, встановлених заводом-виготовлювачем.

- не дозволяється допускати сторонніх осіб та студентів до місця зберігання хімічних реактивів;
- кожен реактив потрібно зберігати в одному, відведеному для нього місці в лаборантській кабінету хімії;
- не дозволяється змінювати розташування реактивів у сейфі і пересипати із заводської тари реактиви і матеріали токсичної дії;
- зберігання і використання хімічних речовин і матеріалів у кабінеті хімії, що не зазначені в переліку засобів навчання та обладнання навчального і загального призначення забороняється.

3.21. В цілях забезпечення необхідного природного освітлення кабінету хімії не ставити на підвіконня квіти, зошити, підручники та інші предмети.

3.22. Під час перерв між заняттями при відсутності студентів періодично провітрювати кабінет, при цьому віконні рами зафіксувати у відкритому положенні гачками.

3.23. Наочні посібники застосовувати тільки в справному стані, дотримуючись правил безпеки і затверджених методик.

3.24. Підтримувати дисципліну і порядок на заняттях, стежити за тим, щоб студенти закладу освіти виконували всі вказівки викладача.

3.25. Під час виконання студентами лабораторно-практичних робіт, викладач хімії здійснює контроль за виконанням ними правил (інструкцій) з безпеки.

3.26. Не дозволяти студентам самовільно вставати і йти з місця на занятті без дозволу викладача хімії.

3.27. Під час роботи за комп'ютером, з принтером або ксероксом дотримуватись правил експлуатації даного обладнання. У процесі роботи дотримуватись режимів праці і відпочинку.

3.28. При тривалій роботі з документацією, при перевірці зошитів і роботі на персональному комп'ютері з метою зниження стомлення зорового аналізатора, усунення впливу гіподинамії та гіпокінезії через кожну годину безперервної роботи необхідно робити невелику перерву на 10-15 хвилин, під час якої слід виконувати простий комплекс вправ для очей, фізкультурні паузи і фізкультурні хвилини.

3.29. Стежити за протипожежним станом кабінету хімії, не користуватися електронагрівальними приладами з відкритою спіраллю, не сертифікованими подовжувачами і т. д.

3.30. При пересуванні слід звертати увагу на нерівності і слизькі місця на території і в приміщеннях навчального закладу, обходити їх і остерігатися падіння.

3.31. Викладачу хімії необхідно дотримуватися наступних правил пересування в приміщеннях і на території коледжу:

- під час ходьби бути уважним і контролювати зміну навколишнього оточення;
- ходити по коридорах і сходових маршах, дотримуючись правого боку;
- при пересуванні по сходових прольотах слід дотримуватись обережності і уважності, не перестрибувати через сходинки, не переважуватися через перила, ходити обережно і не поспішаючи;
- не проходити ближче 1,5 метра від стін будівлі освітнього закладу.

3.32. Не допускається викладачу хімії під час роботи порушувати цю інструкцію з охорони праці, інші інструкції з охорони праці та пожежної безпеки в школі. Заборонено приховування фактів травмування студентів і працівників.

3.33. При виникненні несправностей в роботі електроприладів, комп'ютерного обладнання або оргтехніки, припинити роботу і знеструмити їх, повідомити про це заступника директора з АГД навчального закладу.

4. Вимоги безпеки по закінченні роботи викладача хімії

4.1. Після закінчення навчальних занять всі хімічний реактиви, обладнання та посуд обережно прибрати в лаборантську.

4.2. Простежити за збереженням обладнання, перевірити цілісність і стан обладнання та приладів після виконання лабораторних робіт.

4.3. По закінченню роботи відключити всі електричні прилади від електромережі. Відключення електричного обладнання проводити в зворотному порядку включення: від вимикачів розгалужених ланцюгів до загального вимикача.

4.4. За допомогою лаборанта прибрати навчальні та наочні посібники, прилади і лабораторне обладнання, які використовувалися на заняттях, у встановлені місця зберігання.

4.5. Простежити, щоб студенти привели свої робочі місця в порядок, та вийшли з класу.

4.6. Не зливати хімічні реактиви, продукти хімічних реакцій і інші рідини отримані при експериментах в каналізацію.

4.7. Відключити витяжну шафу, вентиляційну систему.

4.8. Привести в порядок своє робоче місце, прибрати у відведені місця для зберігання документацію, наочні і методичні посібники, роздатковий матеріал, а також проконтролювати винос сміття з приміщення навчального кабінету.

4.9. Зняти робочий одяг, рукавички і окуляри.

4.10. Ретельно провітрити кабінет.

4.11. Закрити вікна, вимити руки і перекрити воду.

4.12. Упевнитися в протипожежній безпеці приміщення, вимкнути освітлення і закрити кабінет хімії на ключ. Перевірити наявність первинних засобів пожежогасіння. При закінченні терміну експлуатації вогнегасника передати його особі, відповідальній за пожежну безпеку в школі, для подальшої перезарядки. Встановити в приміщенні новий вогнегасник.

4.13. Повідомити безпосередньо заступнику директора з адміністративно-господарської частини (при відсутності – іншій посадовій особі) про всі несправності обладнання, про поломки в водопровідній або каналізаційній системі, про недоліки, що впливають на безпеку і охорону праці, пожежну та електробезпеку. Відзначити цей факт у журналі заявок.

4.14. Вимкнути світло. При відсутності недоліків закрити кабінет хімії і лаборантську на ключ.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. Не допускається приступати до виконання роботи у разі поганого самопочуття або раптової хвороби.

5.2. У разі отримання травми викладач хімії зобов'язаний припинити роботу, покликати на допомогу, скористатися аптечкою першої допомоги, повідомити директора коледжу (при відсутності - іншу посадову особу) і звернутися до медичного пункту. При отриманні травми іншим працівником необхідно надати йому першу допомогу. При необхідності, викликати швидку медичну допомогу за телефоном 103 і повідомити про факт травмування директору закладу освіти. Забезпечити до початку розслідування збереження обстановки на місці події, а якщо це неможливо (існує загроза життю і здоров'ю оточуючих) - фіксування обстановки шляхом складання схеми, протоколу, фотографування або іншим методом.

5.3. У разі появи задимлення або загоряння негайно припинити роботу, відключити у щитку відповідне електрообладнання і вентиляцію, евакуювати дітей з кабінету до безпечного місця, сповістити голосом про пожежу і вручну задіяти автоматичну пожежну сигналізацію (АПС), викликати пожежну охорону за телефоном 101, повідомити безпосередньо директору коледжу (при відсутності - іншій посадовій особі). При відсутності явної загрози життю вжити заходів до ліквідації пожежі за допомогою первинних засобів пожежогасіння.

5.4. При використанні вогнегасників не можна направляти в бік людей струмінь вуглекислоти і порошку. При користуванні вуглекислотним вогнегасником, щоб уникнути обмороження не братися рукою за розтруб вогнегасника. При загорянні електроустаткування для його гасіння слід застосовувати тільки вуглекислотні або порошкові вогнегасники.

5.5. При аварії (прориві) в системі опалення або водопостачання необхідно вивести дітей з навчального кабінету, повідомити про те, що сталося заступнику директора з адміністративно-господарської частини (завгоспу) закладу освіти.

5.6. Викладач хімії зобов'язаний сповістити безпосередньо директора коледжу (при відсутності, іншу посадову особу) про будь-яку ситуацію, яка загрожує життю і здоров'ю студентів та працівників коледжу, заступника директора з адміністративно-господарської частини – про несправність електрообладнання, меблів, систем водопроводу, опалення і каналізації, а також засобів пожежогасіння.

5.7. У разі загрози або виникнення осередку небезпечного впливу техногенного характеру, слід керуватися відповідними інструкціями про порядок дій та Планом евакуації.

Заступник директора з навчальної роботи

 Юлія Серонікова

Інженер з охорони праці
та відповідальний за пожежну безпеку

 Олеся Сибілова